

Prof. Dr. BEKİR SITKI BAYKAL

T A R İ H
TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Gözden Geçirilmiş
2. Baskı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - ANKARA. 1981

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI

ESKİ TERİMLER DİZİNİ

A

abd köle
abide anıt
acaib-i seba-i âlem yedi tansık
adalet emri adalet buyruğu
adaletname adalet genelgesi
adem-i merkeziyet özezsiz yönetim
adem-i tecavüz misakı saldırmazlık
antlaşması
adem-i tecavüz muahedesı saldırmaz-
lık antlaşması
adet-i ağınam ağnam vergisi
ağayan-ı rikâb-ı hümâyun rikâp ağa-
ları
ağıl resmi ağıl vergisi
ahd antlaşma
ahitname barış antlaşması belgesi
Aksa-ı Şark Uzakdoğu
akzije-i erbaa dört ilçeler
alamet-i şerif tuğra
alay teşkil etmek alay bağlamak
alemdar bayraktar
alemha-ı Osmani ak alem
Allah Tanrı
amanname aman belgesi
amed-i divan-ı hümâyun ametçi
arak resmi raki vergisi
arâ-ı umumiye tümdanış
arazi-i emiriye beylik toprak
arazi-i metruké bırakılmış toprak
arazi-i miriye beylik toprak
arz-ı mevut Kutsal Ülke
arz-ı mukaddes Kutsal Ülke

asakir-i mansure-i Muhammediye
mansure askeri
asalet soyluluk
asarıatika örencik
ases yataççı
asır yüzyıl
asilzade soylu
Asitane İstanbul
asitane tekke
aslani aslanlı
asrı hazır yakınçağ
asrı hazır tarihi yakınçağ tarihi
avam ayaktakımı
avdeti dönme
âyan meclisi senato
azat kul bırakımı

B

bab kapı
bab-ı defterdar defterdar kapısı
bab-ı fetva şeyhülislam kapısı
bab-ı hümâyun saltanat kapısı
bab-ı meşihat şeyhülislam kapısı
bab-ı seraskeri serasker kapısı
bab mahkemesi kapı mahkemesi
bab naibi kapı naibi
babüssaade ağaçalar kapısı
babüssaade ağıası ağaç, kapıağası
babüssaadetîşserife padişah haremi
babüsselam ortakapı
bac bac
bacdar bacı
bac-ı ağınam ağnam bacı
bac-ı büzürg büyük bacı
bac-ı ubur geçiş vergisi

bahariye baharlık
 bahriyeli deniz askeri
 bala hisar İçkale
 başkumandan başkomutan
 baştarde-i hümayun Kaptanpaşa baş-
 tardesi
 bazdaran timarlı avcılar
 bedergâh çıkışma
 bedevi göcebe
 beldar derbentci
 beldaran beldarlar
 Beldetüttayyibe İstanbul
 bende köle
 berit halk
beyaz Üzerine hattı hümayun beyaz
 üzerine padişah buyruğu
 beytilmal devlet hazinesi
 beyzade beyoğlu
 biat egemen tanımı
 bilad-i aşere onkent
 bilad-i hamse mevalisi bekşent kadı-
 ları
 bilad-i selase üçkent
 birun dışsaray
 birun ağaları dışağaları
 bizeban dilsiz
 böyükât-i erbaa dört bölgeler
 burjuva kentsoylu
 burjuvazı kentsoyluluk

C

cagır meydan şeyhi
 cami-i miyane orta camii
 canbazan cambazlar
 canip efendi tersane kâtipi
 casus çatış
 ca-yı kethüda kethüdayeri
 ceb-i hümayun padişah cebi
 cedit altın yeni altın
 cedit İstanbul yeni İstanbul

cedit Osmanlı kuruşu yeni Osmanlı
 kuruşu
 cedit rumi yeni rumi
 cedit zincirekli yeni zincirli
 cedit zincirli yeni zincirli
 cedit zolota yeni zolota
 cemaat dinsel topluluk
 cemaat-i şütürbanan deveci ortaları
 cevali kafa vergisi
 cihat din savaşı
 cihat-i mukaddes kutsal savaş
 cizye kafa vergisi
 cizye-i gebran Hristiyan cizyesi
 cuma vaizi kursu şeyhi
 cülös inamı tahta geçiş bahşişi
 cülös terakkileri tahta geçiş artırımları
 cündibaşı binicibaşı

Ç

çar erkân-i cuvani arzağaları
 çarmîh haç
 çasar kayser
 çavuş-i büzürg başçavuş
 çavuş-i miyane ortaçavuş

D

dahili harp içsavaş
 dahil vezirleri kubbe vezirleri
 darülharp savaş ülkeleri
 Darülhilafe İstanbul
 darülhilafe altını surre altını
 darüllâlam İslâm ülkeleri
 Darülmülk İstanbul
 darüssaade padişah sarayı
 darüssaade ağası kızlarağası
 Darüssaltana İstanbul
 Darüsselam İstanbul
 darüssuhû barış ülkeleri
 defter-i hakani defterhanе
 derbent muhafizi derbentçi

dergâh tekke
 dergâh-i âli padişah sarayı
 dergâh-i âli kulları kapıkulu
 dergâh-i mualla padişah sarayı
Dergâh-i Saltanat İstanbul
Dergâh-i Salatin İstanbul
 derkenar kenaryazı
Dersaadet İstanbul
 derya beyleri denizbeyleri
 devir çâğ
 devre dönem
 devr-i fetret erksiz dönem
Devr-i İntibah Rönesans
Devr-i Meşrutiyet Meşrutiyet Dönemi
 devriye mevalisi devriye kadıları
 divan-i hümayun sicilleri mühimme
 defterleri
diyar-i Rum Rum ülkesi
 dizdar kale komutanı
düvel-i müctemia devletlerbirliği
düvel-i müttehide birleşik devletler
 düyun-i umumiye(-i Osmaniye) dev-
 let borçları

E

ebna-yı sipahiyan kapıkulu süvarisi
 ebülhevî sfenks
Eflâkan Eflâklar
 Efrenç Frenk
 ehl-i divan divan üyeleri
 ehl-i kitap kitaplı, tektanlı
 ehl-i salip haçlılar
 ehl-i salip seferleri Haçlı seferleri
 ehl-i seyf kılıçlılar
 ehram piramit
 eksarhane eksarhlik
 elektör seçmen prens
Elviye-i Selase Üçsancak
elviye-i sultani ak alem
 emanat-i mukaddese kutsal eşyalar
 emanat-i mübareke kutsal eşyalar

emin-i cevarpa emini
 emîr bey
 emîr-i ahor ahîrbeyi
 emîr-i ahor-i evvel büyük ahîrbeyi
 emîrlühac hacbeyi
 emîrlümera beylerbeyi
 enderun içsaray
 endüljans bağışlayı
 epigrafi yazıtbilim
 erbab-i seyf kılıçlılar
 erbain hâkimleri kırk yargıçlar
 esame defteri ad defteri
 esatir söyleme
 esedi aslanlı
 eshab-i kiram sahabe
 esvapçıbaşı gîysicîbaşı
 eşkâl defteri anadefter
Evamir-i Aşere Onbuyruk
 evkaf-i hümayun padişah vakıfları
 evkaf-i selatin padişah vakıfları
 evlat-i fatihan fatih çocukların
 eyalat-i muhtare özerk eyaletler
 eyalat-i mümtaze ayrıcalıklı eyaletler
 eyalat-i mümtaze ve muhtare ayrıca-
 lkî ve özerk eyaletler
eyalet-i Rum Rum eyaleti

F

fasila-i saltanat erksiz dönem
 fekk-i rakabe azat etmek
 ferve-i beyza beyaz kürk
 ferve-i murabba kabanicé
 fetvapenah şeyhülislam
 fidye kurtulmalık
 fidye-i necat kurtulmalık
 Filandire Felemenk

G

ganimet savaş kazancı
 ganimet malî savaş kazancı malî
 garet çapul
 gayr-i mağşus akçe sağ akçe

gaza dinsel savaş
 gerdune-i sultanat sultanat arabası
 gerilla harbi çete savaşı
 gulam köle
 gulam-i bakı bakıkulu
 gulam-i der kapıkulu
 gureba-yı yemin sağ garipler
 gureba-yı yesar sol garipler
 gümrük emini gümrük dairesi başkanı

H

hacegân-i divan-i hümayun hacegân
 hadaik-i hassa hassa bahçeleri
 hadim enek
 hafriyat kazı
 hâkimüşşer kadı
 hali tahttan indirmek
 hane-i has hasoda
 hane-i kebir büyük oda
 hane-i seferli seferli ocağı
 harabe ören
 haraçgüzar haraçlı
 haramilik başsız akın
 hareket-i dahil dahil medresesi
 hareket-i hariç hariç medresesi
Haremeyn Kutsal Kentler
Haremeyn mansıbü Kutsal Kentler
 orunu
Haremeyn payesi Kutsal Kentler
 aşaması
Haremeyn şeyhi Kutsal Kentler şeyhi
 harem-i hümayun padişah haremî
 harp savaş
 hatt-i hümayun padişah yazısı
 hatt-i mîhi çivi yazısı
 hatt-i şerif padişah yazısı
 hazine-i amire (-yi hümayun) devlet
 hazinesi
 hazine-i birun dışhazine
 hazine-i enderun içhazine
 hazine-i evrak belgelik

hazine-i hassa padişah hazinesi
 helvacıyan-i hassa helvacılar
 hemzaman çağdaş
Heyet-i Temsiliye Temsilciler Kurulu
 hidiviyet hidivilik
Hırka-i Saadet Peygamber Hırkası
Hırka-i Şerif Peygamber Hırkası
 hicret göç
 hicret-i nebevi peygamberin göğü
 hikâye tarzında tarihçilik öyküsel
 tarihçilik
 hilafet halifelik
 hilat kaftan
 hilatbahâ kul akçesi
 himaye koruyuculuk
 hisse terakki
 hiyeroglîf resimyazı
Hukuk-i Beşer Beyannamesi İnsan
 Hakları Evrensel Bildirgesi
 huzur mürafaası cuma divanı
 hükümet-i mutlaka tekerki
 hünkâr mahfili padişah mahfili

I

İstablı-i amire saray ahırı
i
 ibka yerinde bırakılma
 ibrikdar ibrikçi
 İbtida-i dahil dahil medresesi
 İbtida-i hariç hariç medresesi
 icmali zeamet kılıç zeamet
 iç muayede içbayramlaşma
 idare-i meşrutâ koşullu yönetim
 idare-i örfiye sıkıyönetim
 ihtisap emini ihtisapağası
 ihtisap nazırı ihtisapağası
 ikame-i hüccet protesto
 ikili taht
 ikta kesime verme
 ilah Tanrı
 ilâhe Tanrıça

İlîm-i beşer insanbilim
 İlîm-i ensap soyibilim
 İlîm-i müstehasat taşılabilim
 İltizam etmek keseneğe almak
 imam-i hazret-i ağa ağa imamı
 imaret aşevi
 İmdadiye-i hâzerîye İmdadiye
 İmdadiye-i seferîye İmdadiye
 imrahîr ahîrbeyi
 imza-yı hümayun padişah imzası
 inam ulufe artırımı
 intikad-i dahili içeleştiri
 intikad-i harici dışeleştiri
İslambol İstanbul
 itâk azat etmek, kul bırakımı
İslav İttihâdi İslavcılık
 İtilaf devletleri bağıdaşık devletler
 İtilaf-i müsâlles üçlü bağıdaşma
 İttifak devletleri anlaşık devletler
 İttifak-i mukaddes kutsal bağlaşma
 İttifak-i müsâlles üçlü bağlaşma
İttihad-i İslâm İslâmcılık
 izn-i sefine gemi izni

J

Jûliyen takvimi Jûliyen günbilgisi

K

kabile oymak
 kâblettârih tarihöncesi
 kademiye ayakteri
kaim-i makam-i sultânât saltânât kay-
 makamı
 kala kale
 kala-i hakâniye hakan kaleleri
 kaleküb kaledöven
 kalyonciyan bedeliyesi kürekçi vergisi
 kanun-i dua sefer duası
 kanun zabiti kanun subayı
 kapıaltı hasılatı kapıaltı geliri
 kapı ferman olmak çıkma
 kaptan-i derya Kaptanpaşa

L

kârhane-i hazret-i ağa ağa işliği
 karin mabeyinci
 karin-i evvel başmabeyinci
 karin-i sanî ikinci mabeyinci
 karn çağ, yüzyıl
 katakomp yeraltı sinliği
kaymakam-ı asitane-i saadet kay-
 makam paşa
kaymakam-ı rikâp-ı hümayun kay-
 makam paşa
 kemankeş okçu
 kemayar akçe çürük akçe
 kethüda-yı bevvabin kapıcılar kethü-
 dası
 kethüda-yı sadr-i âli kethüdabey
 kideymiş eski
 kîst üçaylık
 kışlakiye kışlak resmi
 kîbar-ı müderrisin büyük müderrisler
 kise-i divani divanî kese
 kise-i Mîsri Mîsîr kesesi
 kise-i Rumi Rumi kese
 kitabe yazıt
 kitabe-i seng-i mezar sinyazıt
 kitabı tektarılı, kitaplı
Kostantiniye İstanbul
 kronoloji zamanbilim, zamandızı
 kubbenişin kubbe vezirleri
 kurun çağlar
 kurun-ı ahire yakınıağ
 kurun-ı ahire tarihi yakınıağ tarihi
 kurun-ı cedîde yeniağ
 kurun-ı cedîde tarihi yeniağ tarihi
 kurun-ı kadîme ilkâğ
 kurun-ı Ûlâ ilkâğ
 kurun-ı vusta ortaçağ
 kuva-yı millîye ulusal güçler

gaza dinsel savaş
 gerdune-i sultanat sultanat arabası
 gerilla harbi çete savaş
 gulam köle
 gulam-i bakı bakıkulu
 gulam-i der kapıkulu
 gureba-yı yemin sağ garipler
 gureba-yı yesar sol garipler
 gümruk emini gümruk dairesi başkanı

H

hacegân-i divan-i hümayun hacegân
 hadaik-i hassa hassa bahçeleri
 hadim enek
 hafriyat kazi
 hâkimüşşer kadı
 hali tahttan indirmek
 hane-i has hasoda
 hane-i kebir büyük oda
 hane-i seferli seferli ocağı
 harabe ören
 haraçgüzar haraçlı
 haramilik başsız akın
 hareket-i dahil dahil medresesi
 hareket-i hariç hariç medresesi
 Haremeyn Kutsal Kentler
 Haremeyn mansıbü Kutsal Kentler
 orunu
 Haremeyn payesi Kutsal Kentler
 aşaması
 Haremeyn şeyhi Kutsal Kentler şeyhi
 harem-i hümayun padişah haremî
 harp savaş
 hatt-i hümayun padişah yazısı
 hatt-i mîhi çivi yazısı
 hatt-i şerif padişah yazısı
 hazine-i amire (-yi hümayun) devlet
 hazinesi
 hazine-i birün dışhazine
 hazine-i enderun içhazine
 hazine-i evrak belgelik

hazine-i hassa padişah hazinesi
 helvacıyan-i hassa helvacılar
 hemzaman çağdaş
 Heyet-i Temsiliye Temsilciler Kurulu
 hidiviyet hidivilik
 Hırka-i Saadet Peygamber Hırkası
 Hırka-i Şerif Peygamber Hırkası
 hicret göç
 hicret-i nebevi peygamberin göçü
 hikâye tarzında tarihçilik öyküsel
 tarihçilik
 hilafet halifelik
 hilat kaftan
 hilatbahâ kul akçesi
 himaye koruyuculuk
 hisse terakki
 hiyeroglif resimyazı
Hukuk-i Beşer Beyannamesi İnsan
 Hakları Evrensel Bildirgesi
 huzur mürafaası cuma divanı
 hükümet-i mutlaka tekerki
 hünkâr mahfili padişah mahfili

I

İstablı-i amire saray ahiri
 İ
 ibka yerinde bırakılma
 ibrikdar ibrikçi
 İbtida-i dahil dahil medresesi
 İbtida-i hariç hariç medresesi
 icmali zeamet kılıç zeamet
 iç muayede içbayramlaşma
 idare-i meşrûta koşullu yönetim
 idare-i örfiye sıkıyönetim
 ihtisap emini ihtisapağası
 ihtisap nazırı ihtisapağası
 ikame-i hüccet protesto
 ikili taht
 ikta kesime verme
 ilah Tanrı
 ilâhe Tanrıça

İlmi-i beşer insanbilim
 İlmi-i ensap soyibilim
 İlmi-i müstehasat taşılbilim
 iltizam etmek keseneğe almak
 imam-i hazret-i ağa ağa imamı
 imaret aşevi
 imdadîye-i hazeriye imdadîye
 imdadîye-i seferiye imdadîye
 imrahor ahîrbeyi
 imza-yı hümayun padişah imzası
 inam ulufe artırımı
 intikad-i dahili içeleteşti
 intikad-i harici dışeleteşti
İslambol İstanbul
 itak azat etmek, kul bırakımı
İslav İttihâdi İslavcılık
 itilaf devletleri bağıdaşık devletler
 itilaf-i müselles üçlü bağışma
 ittifak devletleri anlaşık devletler
 ittifak-i mukaddes kutsal bağışma
 ittifak-i müselles üçlü bağışma
 İttihad-i İslâm İslamlık
 izn-i sefine gemi izni

J

Jülyen takvimi Jülyen günbilgisi

K

kabile oymak
 kablettarih tarîhöncesi
 kademiye ayakteri
 kaim-i makam-i sultanat sultanat kay-
 makamı
 kala kale
 kala-i hakaniye hakan kaleleri
 kaleküb kaleköven
 kalyonciyan bedeliyesi kürekçi vergisi
 kanun-i dua sefer duası
 kanun zabiti kanun subayı
 kapıaltı hasılatı kapıaltı geliri
 kapı ferman olmak çıkma
 kaptan-i derya Kaptanpaşa

L

kârhane-i hazret-i ağa ağa işliği
 karin mabeyinci
 karin-i evvel başmabeyinci
 karin-i sanî ikinci mabeyinci
 karn çağı, yüzyıl
 katakomp yeraltı sinliği
 kaymakam-ı asitane-i saadet kay-
 makam paşa
kaymakam-ı rikâp-ı hümayun kay-
 makam paşa
 kemankeş okçu
 kemayar akçe çürük akçe
 kethüda-yı bevvabin kapıcılar kethü-
 dası
 kethüda-yı sadr-i âli kethüdabey
 kidermeli eski
 kist üçaylık
 kıslakiye kıslak resmi
 kibar-ı müderrisin büyük müderrisler
 kise-i divanı divanı kese
 kise-i Mîsrî Mîsrî kesesi
 kise-i Rumi Rumi kese
 kitabe yazıt
 kitabe-i seng-i mezar sinyazıt
 kitabı tektarlı, kitaplı
Kostantiniye İstanbul
 kronoloji zamanbilim, zamandızı
 kubbenişin kubbe vezirleri
 kurun çağlar
 kurun-i ahire yakınıağ
 kurun-i ahire tarihi yakınıağ tarihi
 kurun-i cedide yeniağ
 kurun-i cedide tarihi yeniağ tarihi
 kurun-i kadime ilkçağ
 kurun-i Ûlâ ilkçağ
 kurun-i vusta ortaçağ
 kuva-yı millîye ulusal güçler

lahd sandıktaş
 lahit sandıktaş

İlder Önder
İliva sancak

M

mabet tapınak
mabeyin-i hümayun mabeyin
mağşuş akçe çürük akçe
mahfil-i hümayun padişah mahfil
mahreç mevalisi açıkta kadılar
mahzen-i evrak belgelik
makamat-i mübareke kutsal yerler
makamat-i mukaddese kutsal yerler
mal-i ganimet savas kazancı malı
mali sene akçalı yıl
manasib-i sitte altı orun
mandater mandacı
mande kalmış
maruzat sunular
masar mevacibi ilk üçyılık
mastçı yoğurtçu
mavi asa mavi sopa
mayube özürlü
Meclis-i Âli-i Tanzimat Tanzimat Yüksek Meclisi
Meclis-i Âyan Âyan Meclisi
meclis-i millî parlamento
meclis-i müessisan kurucu meclis
Meclis-i Vala Yüce Meclis
Meclis-i Vala-yı Ahkâm-ı Adliye Yüce Meclis
medeniyet uygurlık
megalit ulutAŞ
mehd-i ulya valide sultan
mehterhane-i tablüalem padişah mehterhanesi
mektume gizli mühimme
memhur mühürlü kâğıt
memleketeyn Tuna beylikleri
memluk kölemen
menasib-i seyfiye kılıç orunları
menasib-i sitte altı orun

merdi garip taşralı
meremmetçi onarıcı
merkez-i hükümet başkent
merkeziyetçi idare özeksel yönetim
merzaban marsavan
meskükkât maden para
mesolitik devir ortataş çağı
meşta kıslak
mevacip ulufe
mevacip defteri gündelik defteri, ulufe defteri
mevacip ihracı gündelik çıkışma
mevkufat tutuk akçe
mevkufati mevkufatçı
meydan-i lahm etmeydanı
meydan muharebesi meydan savaşı
mezbah sunak
miftah ağası anahtaragaşı
miftah gulamı anahtaragaşı
mihver devletleri ek sen devletleri
milat (-i İsa) doğuş
milliyetçilik ulusculuk
milliyetçilik cereyanları ulusculuk akımları
mirahor ahrbeyi
mirahor-i sanî küçük ahrbeyi
mirî beylik
mir-i ab suagası
mir-i alem bayraktar
mirilî eyaletler kesime bağlı eyaletler
Misak- Millî Ulusal Ant
misal-i hümayun tuğra
mit söylence
mizan defteri sağlaması defteri
muaf bağışık
muahede antlaşma
muahedenâme antlaşma belgesi
muasır çağdaş
muasker ordugâh
muhaceret-i akvam göçler
muharrir-i memalik ilyazıcı

muhasebe-i Anadolu Anadolu saymanlık kalemi
muhasebe-i evvel başsaymanlık
muhasebe kâtibi yevmiye kâtibi
muhtar özerk
muhtariyet özerklik
muinli yardımcı
muinsiz yardımcısız
mukabil ihtilal karşısdevrim
mukarrer yerinde bırakılmış
mukataa kesim
mukataaya merbut eyaletler kesime bağlı eyaletler
murabitin sınırboyu halkı
musalaşa barış
musalaşa ahitnamesi barış antlaşma belgesi
musalahaname barış belgesi
mutak azatlı
mutlak hükümdar tekerk
mutlakiyet saltçılık, tekerki
mutlakiyet-i idare saltçı yönetimi, tekerk yönetimi
muvahhit-i aba kızıl aba
muvahhit tektanrı
muvakkı nişancı
mübaşiriye mübaşirlik harcı
müeccele kesim taksitleri
müftilenam şeyhiislam
müfti-i kanun nişancı
Mühendishane-i Bahri-yi Hümayun
Deniz Mühendisliği Okulu
mühimme-i mektume gizli mühimme
mühimmenüvisan mühimme yazıcıları
mühtedi dönme
mujdeci müştucu
mujdeciyi evvel müştucubaşı
mükâleme memuru konuşma görevlisi
müllhit Tanrısız
mülkhane mal kâğıdı
mülk-i Rum Rum ülkesi

mülk-i yemin köle
mültezim kesenekçi
mümeyiz başhalife
müntehip prens seçmen prens
müntehip prenslik seçmen prenslik
mürasele kazasker buyruğu
mürûriye ayakbastı parası, geçiş vergisi
musaferet konukluk
müstamere koloni
müstemen amanlı
müsitemle sömürge
müsitemlekeçilik sömürgeçilik
mistesna evkaf ayrık vakıflar
müsir mareşal
müşrik çoktanrı
mütareke ateşkes
müverrih tarihçi

N

nahiye bucak
naib-i (naibe-i) saltanat saltanat naibi
nakış akçe eksik akçe
name-i hümayun padişah mektubu
nanpare geçim resmi
nefir-i amm tümçağı
nefir-i has özel çağrı
neolitik devir cilataş çağı
nimilâh yaritanrı
nişan-i hümayun tuğra
nişan-i Osmani Osmani nişanı
nişan-i şerif tuğra
niyabet heyeti naipler kurulu
nizamsız gedik adı gedik

O

oligarşi takımerki
örf kocakavuk
örfî idare sıkışenetim
öşür ondalık

P

paleografi eski yazı bilgisi

paşakapısı erkâni paşakapısı kodamları
 paşakapısı ricali paşakapısı kodamları
 patron-e-i hümâyun patrona gemisi
 paytaht başkent
Paytaht-i Saltanat İstanbul
 payzen forsa, kürekçi
 perdedar perdecî
 peşkir şakirdi tutucubaşı
 peygamber Tanrı elçisi
 peyk uydu
 peykân-i hassa peykler
 pişkeşçi-yi şehriyari padişah peşkeşçisi
 plebisit tümdanış
 protohistorya öntarih
 putperest putatapar

R

raiye reaya
 raiyet reaya
 recec mevacibi ikinci üçaylık
 reis voyvoda
 reis-i padişah padişah reisi
 reis-i paşa paşa reisi
 reisül etibba hekimbaşı
 resm-i bad-i hava caba akçesi
 resm-i bennak bennak vergisi
 resm-i biat egemen tanımına töreni
 resm-i dönüm ağa hakkı
 resm-i hinzir domuz vergisi
 resm-i mücerret bekârlık vergisi
 resm-i zemin ağa hakkı, boyunduruk hakkı
 resul Tanrı elçisi
 reşen mevacibi son üçaylık, üçüncü üçaylık
 rikâp-i hümâyun padişah bilesindekiler
 rikâp-i hümâyun ağaları üzengiğaları
Rumeli emirülümerası Rumeli beylerbeyi

ruz-i hızır taksiti hıdrellez dağıtımlı
 ruz-i hızır tevzii hıdrellez dağıtımlı
 ruz-i Kasım taksiti Kasım dağıtımlı
 ruz-i Kasım tevzii Kasım dağıtımlı
 ruzname olguluk
 rüsumat emaneti gümrük dairesi
 rüsumat müdürüyet-i umumiyesi
 gümrük dairesi
 rüsum-i fevkâlade olağanüstü vergiler
 rüsum-i örfiye töresel vergiler
 rüsum-i sitte altı vergi
 rüsum-i şakka sıkıntı vergileri
 rüüs hükmü rüüs buyruğu
 rüüs maaşı rüüs aylığı

S

sadaret alayı sadrazam alayı
 sadaret pişkeşî sadrazamarmağanı
 sadr-i âli sadrazam
sadr-i Anadolu Anadolu kazaskeri
sadr-i Rum Rumeli kazaskeri
 sahib-i arz topraklı
 sahib-i doğnek doğnek şahibi
 sahib-i devlet sadrazam
 sahib-i divanillinşa nişancı
 sahib-i kalem-i âlâ nişancı
 sahn-i seman sahn medresesi
 sahn-i seman payesi sahn aşaması
 sahn-i Süleymaniye Süleymaniye medresesi
 sai ulak
 saka gediği sucu gediği
 sakalar sucular
 sakayan-i şim-i hassa simsakalar
 salariye salarlık
 salatin şeyhi kürsü şeyhi
 salip haç
 salname yıllık
 sultanat sultanlık
 salyaneli sancak yıllık sancak
Sancak-i Şerif Kutsal Sancak

saray-i amire padişah sarayı
Saray-i Atik Eski Saray
Saray-i Cedid Yeni Saray
 saray-i hümâyun padişah sarayı
 sebilciler sucular
 seferberi seferberlik
 seferiye vergisi sefer vergisi
 selamet akçesi geçit akçesi
 selatin camileri sultan camileri
 senadit-i bektaşyan ocak ağaları
 sene-i maliye akçalı yıl
 seng-i ibret ibret taşı
 seramele-i saykal saykalbaşı
 seraskerlik beratı seraskerlik buyruğu
 serçavuş başçavuş
 serçeşme sarıca temsilcisi
 serdarlık beratı seraskerlik buyruğu
 serdestari-i şehriyari sarıkçıbaşı
 seresvabi giysicibaşı
 sergulam-i bakı başbakı kulu
 serhafîye başhafîye
 serhalife başhalife
serhat uç
 serhat beyi uçbeyi
 serhat halkı sınırboyu halkı
 serir taht
 serkirtasi-i mirî kâğıtçıbaşı
 ser-kurena başmabeyinci
 sermimaran-i hassa mimarbaşı
 sermuallim-i talimhane talimhanecibaşı
 sermünecim-i hassa müneccimbaşı
 sername başlık
 serrîhîteğân dökümçübaşı
 serşikâri avcibaşı
 serşükûfeci çiçekçıbaşı
 sertuşçiyân tuğcubaşı
 serturnayı turnacibaşı
 serzağarı zağarcibaşı
 serzurnayı zurnacibaşı

sicillat-i divan-i hümâyun divan sicil-

leri
 sikke maden para
 sikke-i cedit zincirli
 silahşor tüfekçi
 silsile sıra işlemi, soybilim
 sipahsalar serasker
 sipahzade sipahioglu
 site kentdevleti
 statüko sürerdurum
 sukul düşme
 sulh barış
 sulh muahedesî barış antlaşması
 sultan preneses, padişah, hükümdar
 sultanzade sultanoğlu
 sur kocaduvar
 suret sergi
sûr-i hümâyun sultan düğünü
Südde-i Saltanat İstanbul
 sülale hansoyu
 süratçılıyan ocağı sürüatçilar ocağı

Ş

şadi acemioğlanı
 şahne sübaşı
 şair emini arpâ emini
 şamdanı şamdançı
Şark-i Karib Yakındogu
 şarkiyat (ilimleri) doğubilim
 şecere soyağacı
 şef önder
 şehbaz-i bahri karavela
 şehr devleti kentdevleti
 şehnamehan şehnameci
 şehnamenüvis şehnameci
 şehriye-i dekâkin dükkan vergisi
 şehtiye şitye
 şehtiye-i brik şitye
 şemşirgeran kılıçlılar
 şerifi Venedik dukası
 şeyhülmeydan binikiyüz şeyhi

şikk-i evvel başdefterdar
 şikk-i sani defterdarı küçük defterdar
Sla Şiliik
 şihne sübaşı
 şikâr ağaları avağaları
 şikâr halkı avcılar
 sütürban ortaları deveci ortaları

T

tabi bağımlı
 tabl u aleml-i hassa saray mehterhanesi
 tafra atlama
 tahakküm üstünlük
 tahlîm berkitme
 tahrirat bitik
 tahtgâh başkent
 tahvil yerdeğishi
 takrir nota
 takvim günbilgisi
 talan çapul
 tampon devlet aradevlet
 tarac çapul
 tarih-i milâdi miladi tarih
 tarih-i rumî rumî tarih
 tavaşî enek
 tebaa uyruk
 tebeddül-i saltanat taht değişimi
 teber balta
 teberdaran baltacılar
 teceddüt işlahat
 tefevvuk üstünlük
 tekâlîf yükümler
 tekâlîf-i fevkâlade olağanüstü vergiler
 tekâlîf-i örfîye töresel vergiler
 tekâlîf-i şakka sıkıntı vergileri
 telhisî telhisçi
 telih putlaştırma
 temlikname mal kâğıdı
 tenevvür (devri) aydınlanma çağları
 terk-i teslihat silahsızlanma

tersane defterhanesi müdürlü ter-
 sane reisi
 tersaneli deniz askeri
 teslis üçlem
 teşrifat-i mülükâne padişah bağışi
 teşrifati efendi teşrifatçı
 tevkîci nişancı
 tevkîfhaneye salma tomruk
 tevkîi nişancı
 tevkî-i hûmayun tuğra
 tezkire-i âli telhis
 tezkire-i evvel büyük tezkereci
 tezkire-i maruza telhis
 tezkire-i şanlı küçük efendi
 tirendaz okçu
 tuğcîyan-i hassa padişah tuğcuları
 tuğkeşan padişah tuğcuları
 tuğralı nişancı
 tuğrakeş nişancı
 tuğrakeş vezir tuğracı vezir
 tuğra-yı garra tuğra
 turnuva soylular yarışı
 tüfenkendazar tüfekçiler
 tümülüs sintepe

U

uhut-i atika kapitülasyon
 ulufecîyan ulufeciler
 ulufecîyan-i yemin sağ ulufeciler
 ulufecîyan-i yesar sol ulufeciler
 ulufe defteri gündelik defteri
 usture söylence

Ü

ücretli asker paraî asker
 ülîmatom benimsetme bildirisi
 ümera-yı derya deniz beyleri
 üstadan-i divan-i hûmayun cellat

V

vacip ulufe
 vakayiname olguluk
 varak-i sahilâ damgalı kâğıt

veledeş sipahioglu
 veled-i kul kuloğlu
 veliaht arday
 veto olmazlama
 vezir-i âzam sadrazam
 virane ören
 vukuat kâtibi yevmiye kâtibi

Y

yedekkeşan yedekçi
 yemek ırsaliyesi yemek geliri
 yevmiye ruznamçe

Z

zadegânlık soyuluk
 zaim senyör, zeametli
 zaman çağ
 zat-i asafi sadrazam
 zer-i İstanbul zincirli
 zer-i mahbub tuğralı
 zerrin külâh üsküf
 zevait artık
 zevrakç-e-i saltanat saltanat kayığı
 zevrakç-e-i şerif saltanat kayığı
 zevvakin-i dergâh-i âli sofracı
 zevvakin-i hassa sofracı
 zîndik Tanritanımad

YENİ TERİM SÖZLÜKLERİ

OTOMOBİLCİLİK VE MOTOR BİLGİSİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

İbrahim Kuyumcu / Dr. Yavuz Beşorak

120 lira

◎

BİLİŞİM TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Doç. Dr. Aydın Köksal

120 lira

◎

EĞİTİM TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Dr. A. Ferhan Oğuzkan

Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş

2. baskı

260 lira

◎

YÖNTEMBİLİM TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Dr. Muzaffer Sencer

300 lira

◎

KİMYA TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Prof. Dr. Saadet Üneri, Doç. Dr. Ömer Kuleli

Dr. Osman Gürel

300 lira

İNGİLİZCE DİZİN

A

- ✓ absolutism saltçılık
 acropolis akropol
 age çağ
 almanac günbilgisi
 altar sunak
 antiquity ilkçağ
 anthropology insanbilim
 apostle havarı
 ✓ archer okçu
 ✓ archives belgelik
 areopag areopag
 archont arhont
 ✓ aristocracy soyluluk
 ✓ aristocrat soylu
 armistice ateşkes
 armour zırh
 autocracy saltçılık
 autonomous özerk
 autonomy özerricklik
 axis powers eksen devletleri

B

- bailo balyos
 barbarian barbar
 barbary barbarlık
 barricade tabur
 ✓ battle meydan savaşı
 birth of Jesus Christ doğuş
 blazon arma
 ✓ booty savaş kazancı
 bourgeois kentsoylu
 bourgeoisie kentsoyluluk

- ✓ bowman okçu
 buff state aradevlet

C

- ✓ calendar günbilgisi
 caliph halife
 caliphate halifelik
 camp ordugâh
 campaigne sefer
 capital başkent
 capitulations kapitülasyonlar
 caravela karavela
 carbine karabine
 cardinal kardinal
 cast kast
 castle şato
 catacomb yeraltı sini
 catapult mancınık
 catholicism katoliklik
 censur sansür
 ✓ central powers anlaşık devletler
 centralization özeksel yönetim
 century yüzyıl
 ✓ chalcolithic age bakırtaş çağı
 charge harç
 chateau şato
 chief commander başkomutan
 Christian era miladi tarih
 ✓ chronicle olguluk
 chronology zamanbilim, zamandızı
 ✓ citizen uyruk
 city-state kentdevleti
 civil mülkiye
 ✓ civil war içsavaş

- civilization uygarlık
 coin maden para
 colonial policy sömürgecilik
 colony koloni, sömürgé
 common people ayaktakımı
 concordat konkordato
 confederacy devletlerbirliği
 ✓ congress kurultay
 conqueror fatih
 conquest fetih
 Constantinople İstanbul
 ✓ constituent assembly kurucu meclis
 constitutional system of government
 koşullu yönetim
 ✓ contemporary çağdaş
 ✓ contemporary age yakınçağ
 ✓ contemporary history yakınçağ tarihi
 ✓ convert dönme
 ✓ convention antlaşma
 corporation lona
 cossach Kazak
 council konsil
 ✓ counter-revolution karşıdevrim
 cross haç
 crusade Haçlı seferleri
 crusaders Haçlılar
 cuirass zırh
 ✓ cuneiform çivi yazısı
 cuneiform tablet tablet

D

- Danubian principalities Tuna beylikleri
 date tarih
 ✓ decalogue Onbuyruk
 decentralization özeksiz yönetim
 defile derbent
 deity Tanrı
 demi-good yaritanrı
 deposition tahttan indirmek
 despot despot

- dethronement tahttan indirmek
 ✓ dey dayı
 digging kazı
 doge doc
 dolmen dolmen
 dominion dominyon
 dragoon dragon
 duchy düklük
 duke dük
 ✓ dynasty hanşoyu

E

- elector seçmen prens
 electorate seçmen prenslik
 emperor kayser
 ✓ enlightenment (age of) aydınlanma çağı
 eolith eolit
 ephor efor
 epigraphy yazıbilim
 epitaph sinyazıt
 epoch (era) of Restoration Restorasyon Dönemi
 eunuch enek
 exarch eksarh
 exarchy eksarhlik
 excavation kazı
 excommunicate aforoz etmek
 excommunication aforoz
 executioner cellat

F

- Panariots Fenerliler
 Far East Uzakdoğu
 fee harç
 ✓ feudal chief derebeyi
 ✓ feudalism derebeylik
 find buluntu
 fire-ship ateş gemisi
 fiscal year akçalı yıl
 fort kale
 fortification berkitme
 fortified campus tabur

forum forum
fregate firkateyn

G

galley kadırga
galley-slave forsa
Gallicanism Galikancılık
galliot kalite
✓ gallop İlgar, İlgarlamak
✓ genealogical tree soy ağacı
genealogy soybilim
general estates etajenero
gladiator gladyatör
✓ godless Tanrısız
✓ goddess Tanrıça
grand duchess büyük düşes
grand duke büyük düük
grand vizir sadrazam
Gregorian calendar Gregoryen gün-
bilgisi
guard derbent, karakol
✓ guerilla çete
guerilla warfare çete savaşı
guild lonca

H

hangman cellat
Hansa Hanza Kentler Birliği
✓ hegemony üstünlük
hegira era hicri tarih
helot helot
✓ heretic Tanrıtanırmaz
✓ hieroglyph resimyazı
✓ hippodrome atmeydanı
historian tarihçi
historiographer tarihçi
history tarih
Holland Felemenk
✓ holy alliance kutsal bağışma
✓ holy places Kutsal Yerler
✓ holy war kutsal savaş

homage egemen tanıma
hoplit hoplit
Hous of Commons Avam Kamarası
Hous of Lords Lordlar Kamarası
höyük höyük
humanism insancılık
Hungarian Ungurus

I

icon ikon
idolater putatapar
idolatrous putatapar
idolize putlaştırmak
imperialism emperyalizm
✓ indulgence bağışlayı
inquisition engizisyon
inscription yazıt
✓ interregnum erksiz dönem
✓ internal criticism içeleteşti

J

janizary yeniçeri
Julian era Jülyen günbilgisi

K

khalif halife
khedive hidiv
khedivate hidivlik
knight şövalye

L

✓ lake dwelling gölköyü
language boy dil oğlani
leader önder
legion lejyon

M

magian mecusı
mameluke kölemen
mandatary mandacı
mandate manda
✓ march uç

marchioness markız
✓ margrave uçbeyi
marquess marki
marshal mareşal
✓ martial law sikiyönetim
master of the guild lonca ustası
✓ master of the horse ahırbeyi
mausoleum türbe

✓ megalith ulutAŞ
✓ memorial anıt
menhir menhir
mercenary paralı asker
✓ mesolithic ortataş çağı
✓ middle ages ortaçağ
✓ migration göçler
✓ military expedition sefer
✓ modern ages yeniçağ
modern history yeniçağ tarihi
modern times yeniçağ
Mohammedan era hicri tarih
✓ monarch teker
✓ monarchy tekerki
✓ monument anıt
✓ monotheist tek tanrılı
✓ monogamy tekeşlilik
mummy mumya
museum müze
✓ myth söylence
✓ mythology söylecebilim

N

narrative historiography öyküsel ta-
rihçilik
national-socialism nasyonal sosyalizm
✓ nationalism ulusçuluk
✓ nationalist movements ulusçuluk
akımları
✓ Near East Yakındoğu
negus neçaşı
Netherland Felemenk

✓ next heir (to the thron) ardøy
✓ nobleman soylu
✓ nobless soyluluk
✓ nomad göçbe
note nota

O

✓ obelisk dikilitaş
✓ oligarchy takimerki
olympiad olimpiyat
order tarikat
✓ orientalism doğubilim
orthodox Ortodoks
✓ ostracism çömlek sürgünü

P

✓ pact antlaşma
✓ pact of non-agreton saldırmazlık ant-
laşması
✓ paleography eski yazı bilgisi
✓ paleolithic yontmataş çağı
✓ paleontology taşılıbilim
Pan-Islamism İslamcılık
Pan-Slavisme İslavcılık
pantheon Panteon
Pan-Turanism Turancılık
papyrus papirüs
✓ parade alay
parliament parlamento
pass derbent
patrician patrici
patrol karakol
peace barış
peace treaty barış antlaşması
✓ pedigree soyağı
✓ period çağ, dönem
phalanx falanx
pharaoh firavun
✓ phratry oymak
✓ pillage çapul
pious foundation vakıf

- ✓ plebiscite tümdanış
- ✓ plebs plebler
- ✓ plutocracy varsılerki
- ✓ politheist çoktanrıçı
- ✓ pope papa
- ✓ populace ayaktaşımı
- ✓ pragmatic historiography yararıcı tarihçilik
- ✓ prehistoric times tarihöncesi
- ✓ Presbyterianism Presbiteriyenlik
- ✓ prince prens, bey, şehzade
- ✓ princess prenseş, sultan
- ✓ principality beylik, prenslik
- ✓ procession alay
- ✓ promised land Kutsal Ülke
- ✓ prophet Tanrı elçisi
- ✓ protectorate koruyuculuk
- ✓ protest protesto etmek
- ✓ protestant protestan
- ✓ protohistory öntarih
- ✓ public debts devlet borçları
- ✓ pyramid piramit

R

- ✓ rabbi haham
- ✓ raid çapul, ilgar
- ✓ rajah raca
- ✓ ransom kurtulmalık
- ✓ referendum tümdanış
- ✓ reform islahat
- ✓ Reformation Dinsel Devrim
- ✓ regent sultanat naibi
- ✓ régne sultanlık, hükümdarlık
- ✓ religious community dinsel toplum
- ✓ Renaissance Uyanış, Rönesans
- ✓ Restauration (epoch, era of) RestASYON Dönemi
- ✓ ruin ören
- ✓ ruler hükümdar

S

- ✓ sarcophagus sandıktaş

- ✓ satellite uydı
- ✓ satrap satrap
- ✓ satrapy satraplık
- ✓ seigneur senyör
- ✓ senate senato
- ✓ sentry karakol
- ✓ serf köle
- ✓ seven wonders (of the world) yedi tanrı
- ✓ shalop şalope
- ✓ shaman Şaman
- ✓ shamanism Şamanlık
- ✓ shamanist Şaman
- ✓ ship of line kalyon
- ✓ sigillography mühürbilim
- ✓ slave köle
- ✓ sovereign hükümdar
- ✓ sphinx sfenks
- ✓ spy çatıştırıcı
- ✓ stableman at oğlani
- ✓ state chronicler vakanüvis
- ✓ state of siege sıkıyönetim
- ✓ status quo sürerdirum
- ✓ subject uyruk
- ✓ Sublime Port Babiali
- ✓ sultan hükümdar, prenseş
- ✓ sultanate sultanlık, hükümdarlık
- ✓ supremacy üstünlük
- ✓ synagogue havra

T

- ✓ tablet tablet
- ✓ temple tapınak
- ✓ Ten Commandments Onbuyruk
- ✓ tetrarchy dörtlererki
- ✓ throne taht
- ✓ treaty antlaşma
- ✓ tributary haraçlı
- ✓ trinity üçlem
- ✓ triple alliance üçlü anlaşma
- ✓ triple entente üçlü bağılaşma

- ✓ triple entente powers bağıdaşık devletler
- ✓ triumvirate üçlererki
- ✓ truce ateşkes
- ✓ tsar çar
- ✓ tsarina çariçe
- ✓ tsaritza çariçe
- ✓ tumulus sintepe
- ✓ tyrrann tiran

U

- ✓ ultimatum benimsetme bildirisi
- ✓ united states birleşik devletler

V

- ✓ vassal bağımlı

W

- ✓ wall (of city) kocaduvar
- ✓ Wallachian Ulah
- ✓ war savaş
- ✓ white eunuch akağa

Y

- ✓ year book yıllık

Z

- ✓ zoroastrian mecusî